

Радоје Симић (Београд)

О стилској вредности

✦ Кључне речи:
*стилистика, стилска
 вредност, недистинктивна
 обележја, знаковна
 структура, јасноћа, склад.*

У раду* се утврђује да стилску вредност рађају недистинктивна својства знаковних структура и да се она мери учинком недистинктивних обележја. Закључује се да је 'јасноћа' само основица стилских корелација, а да је корелационо поље свих стилских особености обухватљиво једним општим појмом са изразитим стилским карактером: то је појам 'склада'.

1. У *Општој стилистичкој анализи*¹ анализом варијаната је утврђено да *стилску вредност рађају недистинктивна својства знаковних структура*. То су иста она својства која у другим приликама могу имати – и често имају – дистинктивни статус и улогу. Уверени смо да та својства обједињују два поменута типа функција – дистинктивне и недистинктивне. Значи: стилска вредност јесте знаковна вредност материјалних или духовних чињеница у стању када обављају ефицијенцијску

функцију, издвојено од других функција – знаковних или незнаковних – или пак у комбинацији с њима.

а) Стилистички статус тих вредности највиднији је онда кад су присутне у структури знака, али не обављају дистинктивну функцију, тј. разликовну у смислу да се помоћу њих једна знаковна структура 'функционално' може разликовати од друге: а 'функционално' значи – тако да разликује један знаковни садржај од других могућих у датим околностима.

*) Овај рад је урађен у оквиру пројекта 148024Д *Српски језик и друштвена креињања*, који финансира Министарство за науку Републике Србије.

1) Исп.: Симић 2001: 123–130. – Рад пред читаоцем настао је у ослонцу на наведени текст.

Узећемо пример да бисмо то показали. Реч *сѣуѣањ*, по томе објашњењу, има све могућности да разликује неко значење у односу на *сѣѣен*, на једној страни, и на *сѣуѣај*, на другој; па ипак то не чини, већ је једном значењски изједначена са првом, други пут са другом поменутом лексемом (исп. РМС 1967–1976: с. в. *сѣуѣањ*: 1. = ‘степен’; 2. = ‘ступај’). У односу на те лексеме њена семантичка дистинктивност је ван функције, па у први план ступа друга врста функције: реч *сѣуѣањ* употребљена уместо *сѣѣен*, има у исказу ефицијенцијску моћ, истичући семантички елемент који обележава – или појачавајући дејство целог исказа.

б) Стилистичку вредност – дакле – најпре имају дистинкцијски неупослена обележја знаковних структура. Неупосленост може бити последица општег субзнаковног статуса тог обележја (нпр. на фонолошком плану српски језик не упошљава дистинкцију између ‘јаког’ и ‘слабог’ изговора, одн. ‘фортис’/‘ленис’; или код вокала – између ‘носног’ и ‘усног’, тј. ‘назалност’/‘оралност’ итд.); или његове знаковне преоријентације на друге сфере (код речи *сѣуѣањ* ради се о позиционом ‘преклапању’ две или три јединице у систему, и искључивању ‘важења’ неких дистинкција; ово ослобађа јединицу практичне улоге, и даје јој могућност да делује пре свега као ‘појачивач’ израза, тј. као активизатор његове ефицијентности).

в) Стилска вредност недистинктивних обележја мери се њиховим учинком; а он се огледа у ‘приметљивости’, у спознајној

‘истакнутости’ ентитета који ту вредност носи. Стилска вредност, закључујемо, утиче на издвајање чињеница из околине, на њихово истицање: на ефицијентност ентитета или скупа којем припада.

2. Друго што ваља поменути, а што проистиче из наших разматрања о стилској вредности, јесу њене врсте и начин испољавања: дакле. Лако је рећи да је предмет стилистике – стилска вредност. Али то није довољно рећи да би нам тај предмет био јаснији. Прићи ћемо историјским разматрањима о развоју стилистике – и покушати да њиховим тумачењем дођемо до сржи проблема.

а) Две су велике области изучавања које смо наследили из класичних времена, а које се приписују стилистици: (а) то су *особине* стила, како у преводу гласи термин; (б) то су *врсте* стилова. И једна и друга вредносна област раздељена је у тријаде. (а) Особине стила јесу, по Аристотелу, *јасноћа*, *йрикладносћ* и *узвишеносћ*; а по Квинтилијану – *йравилносћ*, *јасноћа* и *лейошћа* (Аристотел 1987: 205; Квинтилијан 1985: 69)². (б) По врским одликама стил може бити: *високи*, *средњи* и *ниски*. Без обзира на различита колебања у дефинисању, њихова укупност наводи на мисао да се први скуп фактора може сматрати унутрашњим, инхерентним стилу – да су то карактеристике по којима се он као појава одликује од других; и да је други скуп – по којем се одликују високи, средњи и ниски стил – вањски, атхерентан – добијен из односа стилски обеле-

2) У језику се, наиме, јасност постиже усклађивањем „значања, функције и гласовног облика“. А то значи тежњом да „свака претстава и сваки појам буду обележени или, боље речено, диференцирани групама гласова које су што је могуће мање између себе сличне. Наравно, то се не постиже увек у идеалном облику. Зато има од потпуне усамљености таквих гласовних група до макар и најмање разлике међу њима врло много прелазних ступњева“ (Белић 1958: 266–267).

жених ентитета према условима у којима егзистирају или обављају своје функције итд. Видећемо, међутим, да разврставање не следује ову логику, већ се вањски и унутрашњи критерији преклапају.

(1) Први Аристотелов појам у општој употреби код нас, како је дефинисан у *Речнику српскохрватској књижевној језика* (РМС 1967–1976), није сасвим јединствен. Судаћи према речи ‘јасан’, варијација је доста разграната, и то стварно према дубини стилских особености предмета на који се односи: (1) „који сија, блиста, светао, сјајан“; (2) „који није ничим замрачен, светао, прозрачан“; (3) „који је светле боје; супр. таман“; (4) „који се добро чује, звонак, звучан“; (5) „који није ничим замагљен; који читује; испољава искреност, ведар, бистар“; (6) (а) „разумљив, лако схватљив, који не оставља никакве сумње, уверљив“; (б) „у чему нема никакве сумње, чист рашчишћен“.

(1)а Значења варирају бар двојачко: по интензитету и квалитету; и то у оба правца почев од средине према почетку и крају.

(а) ‘Који се добро чује, звонак, звучан’ представља ту средњу вредност ‘јасноће’: распознатљивост, препознатљивост, уочљивост (тј. чујност, видљивост итд.), тј. минималну *издвојеност* из околине. Издвајање, тј. антиципацију схватамо као први ступањ ефицијенције.

(б) ‘Који сија, блиста’ – распознатљив је у највишем степену, доминантан, импресиван, вредан највише пажње (чак можда и наметљив) – тј. оптимално је ефицијентан.

(в) ‘Који не улива сумњу, уверљив’ – делује не само на чула, већ и на свест, савест и емоције. Ови термини заправо описују учинак ефицијенцијских категорија код реципијента: разлажу ефицијентност у две перспективе – локуцијску и илокуцијску³.

(1)б У терминолошком речнику ‘јасноћа’ је дефинисана овако (Симеон 1969: с. в.): „Стил је потпуно јасан (разумљив) ако у читаоца развије сасвим исту мисао коју је имао писац пишући“. Дефиниција више подсећа на опис неких логичких својстава мишљења него на стилске одлике људске речи. Б. Шеших (1963: 511) нпр. слично, само из нешто помереног угла посматрања, дефинише истину: „Ако се наш суд слаже са предметом, ако ми њиме схватамо предмет онакав какав тај предмет објективно јесте, онда је наш суд истинит“. За нас овде то је доказ да ‘јасноћа’ додуше јесте стилска категорија, али не као позитивно, већ као темељно обележје, полазиште из којег се у ствари изводе сва релевантна стилска обележја.

(1)в Више се факата може навести у доказ за нашу тезу. На прво место у том реду долази већ показана особеност појма ‘јасноће’ да варира управо по дубини теорије стила, али исходећи од темељног, и стилски заправо неутралног појма прости распознатљивости. Други доказ пружају језичке функције, међу којима базу опет чини појам ‘јасноће’, додуше скривен иза једне појаве која јасноћу омогућава, а то је – по општем уверењу теоретичара – *рашчлањавање*. Л. В. Шчерба (1955: 87), на пример, пише: „Реченица

3) Код Симеона ‘прикладност’ не фигурира као посебан термин, иако га чак има и у класичним реторичким приручницима. Квинтилијан на њ упућује кратком напоменом да „већина аутора [...] прикладност, која је такође важан фактор, подређује љепоту“ (Kvintilijan 1985: 69).

се може разложити на сегменте који се одликују појачаним нагласком последње речи, и тиме што у датом контексту имају јединствено, макар и сложено значење. То су синтагме. Синтагме се могу (али не морају) разделити паузама. Састављене су од једне или од више речи⁴. А синтагма је „најпростија фонетска јединица“ – која је израз „фонетског јединства и смисаоног јединства мисли“ (Виноградов 1950: 210; Зиндер 1979: 246–247). Издвојене паузама из контекста, синтагме, дакле, стичу функционалну способност да изразе засебну смисаону целину. Отуда недвосмислено долази јасност израза, који А. Белић чак степенује, узимајући за мерило број дистинктивних обележја којима се дата јединица одликује од контекста, помоћу којих се из њега – рећи ћемо – издваја или истиче⁴. Као трећи доказ у томе реду може нам послужити и само дефинисање јасности. По Аристотелу то је „главна одлика стила, чему је знак то што нејасна беседа не може постићи свој циљ“. И даље, из лексичког фонда „јасноћи – по мишљењу А. – доприносе оне [речи] што су ушле у свакодневну употребу“ (Аристотел 1987: 205). У лингвистичком лексикону ‘јасност’ се пореди с ‘разумљивошћу’ и ‘разговорношћу’, на једној страни, а на другој је проглашена „главним обиљежјем или својством добра стила које обухваћа (иако не у цјелини)“ и друга, дакле изведена својства: као њихова основица.

(1)г На крају ћемо поменути и Квинтилијанову дефиницију ‘јасноће’ – која такође има сличности са истинитошћу,

али уз додатак о којем ће бити говора уз појам прикладности: „Јасноћа ријечи – мисли он (1985: 226) – у првом реду зависи о употреби ријечи у њиховом властитом значењу. Властито се значење, међутим, може тумачити на више начина. Најприје то значи да сваку ствар треба именовати њеним правим именом, али се тиме нећемо увијек служити, јер у језику морамо избјегавати опцене, непристојне и прорече изразе“.

(2) Други појам, прикладност, код Аристотела није дефинисан као посебна особина, него у односу на ‘узвишеност’ и његову супротност, одн. ‘простоту’: „Нема потребе да стил буде ни одвећ прост, ни одвећ узвишен, већ прикладан“ (Аристотел 1987: 205). Простим Аристотел не сматра, као Квинтилијан, опцене и сличне изразе, већ пре свакодневне, али се неодољиво намеће закључак да класични мислиоци нису начисто о томе шта где припада. Врло се разликује Квинтилијанов став о прикладности. Он прво наводи Цицеронове речи о овоме, које иду у исти ред са Аристотеловим, јер на прво место и Цицерон поставља – као и Аристотел – социјалну, а на друго – сада различито од Аристотела – психолошку примереност израза теми, публици и самом кориснику језика. О томе Цицерон каже: „Један те исти говорнички стил није погодан за сваку прилику, ни за сваку публику, ни за сваког говорника, ни за сваки случај“ (Квинтилијан 1985: 430). Затим се Квинтилијан и сам изјашњава, и то тврђом „да једино прикладно говори онај који

4) У језику се, наиме, јасност постиже усклађивањем „значања, функције и гласовног облика“. А то значи тежњом да „свака претстава и сваки појам буду обележени или, боље речено, диференцирани групама гласова које су што је могуће мање између себе сличне. Наравно, то се не постиже увек у идеалном облику. Зато има од потпуне усамљености таквих гласовних група до макар и најмање разлике међу њима врло много прелазних ступњева“ (Белић 1958: 266–267).

има у виду не само оно што је корисно него што је и долично“; јер „ове су двије ствари једна од друге нераздвојне“. Међутим, доличност и корист не стоје увек у тако чврстој вези како су окарактерисане, већ каткада дођу у сукоб. У том сукобу: „долично треба да има предност над корисним“. „Свако зна – износи Квинтилијан чувени пример (1985: 431) – да Сократу ништа не би толико користило за његово ослобођење од оптужбе, колико примјена уобичајеног одбрамбеног метода, и он би придобио наклоност судца да се послужио смјерним и скромним говором и да је сву пажњу усредредио на побијање оптужбе. Међутим, такав поступак не би доликовао његовом карактеру. Због тога се он бранио тако као да је сматрао казну на коју га осуђују највећом чашћу. Најмудрији човјек волио је радије да жртвује остатак живота него да погази своју прошлост“. Доличност се овде, па са њом и читав проблем прикладности, ставља у домен морала. Према њој на равни социјалних односа стоји примереност – „својство добра стила“ које се још назива и тоном: „Примјерен је стил, када одговара пригоди, предмету и оному кому је намијењен. Све то даје особит тон начину на који се писац изражава“ (Симеон 1969: с. в.).

(3) Трећи свој термин, узвишеност, Аристотел дефинише заправо као необичност. По њему – „језику ваља дати изглед нечега необичног, јер су људи склони да се диве ономе што је удаљено“ (Аристотел 1987: 205). Из класичног доба сачувана је и велика расправа из *О узвишеном* непознатог аутора. По томе трактату, „узвишеност је слика величине душе“; изрази узвишености јесу: „смелост мисли, велика страст, лепе речи с великим мислима“; а извор је – „осећање страха пред величним природом“ (РКТ 1992). У општој упо-

треби књижевног језика ‘узвишен’ је „који улива и заслужује поштовање, морално и духовно високо уздигнут“; „који уздиже дух, који оплемењује, свечан“. Превасходно морални смисао ‘узвишености’ ван сваке је сумње. Али не смемо заборавити узор и порекло узвишености како је овде описана: то је природа. Угледање у природу, задивљујућу монументалност поред бескрајне љупкости облика у њој, у дубоки смисао живота, разноликост његових форми и мудрост и и суровост борбе за опстанак – највиши је људски идеал. Тај се идеал, међутим, пресађује у друштвену сферу, јер ‘племенитост’, која се појављује као могућа истозначница за ‘узвишеност’, објашњива је између осталог као припадност „старом, угледном роду“ (РМС 1967–1976).

(4) Квинтилијанов појам ‘правилности’ много је шири од језичке, или граматичке исправности речи. „Говор се заснива – упозорава Квинтилијан (Квинтилијан 1985: 83) – на језичким законима, старини, ауторитетима и говорној пракси“. Прво: „Ауторитет се обично тражи код говорника и историчара, јер је пјесницима због метричких потреба допуштена слобода“. Друго, старину треба чувати, ње се ваља „до крајњих граница могућности стално придржавати и опирати се свим правилима која теже за промјеном“ све док она одржава правилност језика. „Али борити се за очување застарјелих и изумрлих облика, значило би претјераност и неукусно разметање у ситницама“ (Квинтилијан 1985: 86–87). Треће: „Говорна пракса је најсигурнији језички путоказ и говором се морамо служити као новцем који носи државни отисак. Али у свим овим случајевима потребно је критичко расуђивање“ (Квинтилијан 1985: 83–84). „Правилним се сматра оно што је у складу са нормом“ – утврђује лингвистички терминолог, и

тако у нашу расправу уводи појам нормe. За сада само можемо скренути пажњу на недовољност појма 'систем' за оцену правилности, о чему је Де Сосир просуђивао на следећи начин: „И заиста, цео систем језика почива на нерационалном начелу произвољности знака, начелу које би, кад би било примењено без ограничења довело до крајње замршености. Али дух успева да унесе у извесне делове масе знакова извесно начело реда и правилности“ (Де Сосир 1966: 156). Ред и правилност у језички систем долази људском интервенцијом споља, рационализацијом оних својстава система која су противна људском 'духу'. Ако ово упоредимо са нашим разматрањима о стилу као својству недистинктивних елемената језика – а систем узмемо као базу дистинкцијских обележја, – онда долазимо до закључка да су нормом регулисани недистинктивни састојци знаковних или ознаковљених структура. Норма се у овом светлу приказује као једна од најважнијих области стилистичких изучавања.

(5) Остаје нам још Квинтилијанов појам 'лепоте'. „Лепота речи – по Аристотелу – састоји се у самој звуку, или значењу, што је случај и са њиховом ружноћом“ (Аристотел 1987: 209–210). Лепом се реч, дакле, не може учинити, већ се може само одабрати лепша и примеренија. Та се вештина – мисли Аристотел – „постиже или природном обдареношћу или дугим вежбањем“ (Аристотел 1987: 236). Естетика речи, сходно овоме Аристотеловом мишљењу, ствар је талента и вежбе.

б) Дефинисање врских одлика стила после нашег прегледа изгледа нам скоро излишним, јер нпр. 'високи стил' лингвистички лексикограф већ карактерише као „узвишени или заносни или свечани“ (Симеон 1969). 'Ниски' у истом приручнику чак се и не спомиње, а може

се схватити као паралела с Аристотеловим 'простим' стилем. На другој страни, примереност, о којој смо већ говорили, и 'тон' изражавања, управо су у вези са овим одликама: „Старија стилистика – стоји на поменутоме месту – разликовала је ту три тона: прости (генус тенуе), средњи (г. медиум) и узвишени (г. сублиме)“. Проучаваоци, према томе, не издвајају и не проучавају посебно атхерентна стилска својства, већ их радије посматрају као посебну перспективу, или посебан начин испољавања инхерентних стилских својстава знака.

3. Запитамо ли се сада и ми о природи стилских особина и о том да ли је међу њима могуће успоставити неки ред и хијерархију – одговор ће бити да стварно постоје вредности материјалних и духовних ентитета које се могу сматрати стилским обележјима, да та обележја можемо открити и проучавати, да она имају знаковни карактер и ефицијенцијску улогу. Без двојбе је јасно и то да стилска својства чине скуп међусобно повезаних појава које се могу изучавати у тој повезаности. Наиме, досадашња наша разматрања упућују на закључак да постоји нека темељна особеност знаковних структура која рађа стилске вредности, која их повезује у јединствен сплет корелација, и која се може узети за теоријско исходиште у опису, класификацији и процени тих вредности: а то је јасноћа. Јасноћа свакако није неки усамљен, по себи 'дат' или са стране постулиран појам, већ је повезана са особинама компонената знаковне јединице – ознаке и означеног садржаја – и њихових међуодноса: адекватношћу (тј. примереношћу ознаке садржају, и обратно), те 'правилношћу' (тј. сагласношћу) и ознаке и означеног са нормом), и 'одмереношћу' (усаглашеношћу са условима употребе,

дакле темом, публиком и могућностима онога ко се стилизованим ‘предметом’ служи). Ако је ‘јасноћа’ само основица, а није и саставни елемент стилских корелација, онда је корелационо поље свих стилских особености обухватљиво једним општим појмом којем се стилски карактер не може порећи, ма да се он не може изједначити ни са једном одређеном стилском вредношћу: то је појам ‘склада’.

а) Аристотел је такође обратио пажњу на ту особеност, и дао је управо врло прихватљиву дефиницију ‘склада’: „Стил ће бити складан ако буде страствен, ако је етичан и ако је у складу с предметом на који се односи“ (Аристотел 1987: 223). И даље: „Стил је у складу с предметом на који се односи кад се о значајним стварима не говори с ниподаштавањем, а о ништавним узвишено, и кад се обична ствар не украшава. У противном стил изгледа комично“. „Стил је страствен кад се, ако је реч о зостављању, говори срдито; кад се, ако се говоре безбожне и бестидне ствари, говори с индигнацијом и уздржано; кад се, ако су у питању дела достојна хвале, говори с усхићењем, а понизно, ако је реч о стварима вредним сажаљења, једнако [тако] поступајући и у осталим сличним случајевима“. „Стил који одговара одређеном случају, даје делу изглед вероватноће“ (Аристотел 1987: 223) – вели Аристотел на крају и тиме уопштава појам ‘склада’, постављајући га на средокраћу између израза и онога о чему извештава, на једној страни, те између компонената израза који чине његову структуру, на другој, као и израза и оних између којих посредује као комуникациј-

ско средство. Квинтилијан се питањем ‘склада’ бави у својој расправи о ‘композицији’, у којој пуну пажњу посвећује правилном распореду речи, метричким својствима итд. При томе не заборавља да ‘јака’ реч има дејство равно складној реченици или стиху. Али и поред тога он више цени складан од снажног израза, јер негован говор сматра племенитијим: „Припитомљујемо животиње – узима он аналошки случај да би доказао вредност култивирања природе – а оне неприпитомљене долазе на свијет. Само је оно најприродније – закључује затим правећи разлику између природног у смислу ‘сировог’ и у смислу ‘изворног, расног’ – чему природа допушта да достигне највеће савршенство“. А затим преноси доказ у раван стила, па се пита: „Како може стил којему недостаје правилна композиција бити снажнији од добро повезаног и на умјетничким правилима заснованог стила?“ Његов одговор садржан је у самом питању, и показује да правиан израз има већу вредност него јак који делује снагом сирове неуређености.

б) У *Речнику књижевних термина* (1992) ‘склад’ се зачудо не наводи. Тако исто ни у *Енциклопедијском речнику модерне лингвистике* (Кристал 1988). То наравно не значи да у наше време лингвистика и поетика могу проћи без њега: у другим термилошким речницима (Симеон 1969.) ипак су записане форме ‘склад’, ‘складан’ и ‘складност’. Сем што повремено обележава ‘конгруенцију’, ‘риму’, склад најчешће упућује на *хармонију* и *хармоничност*, такође и на *концинишети*, а дефинише се као „својство добра стила,

- 5) „Складност, складно размјештање дијелова, складно спајање ријечи и мисли; складност и одмјереност изреке, која се постиже таквим смјештајем ријечи, да је посљедња повезана с првима; или да сам облик и концинитет ријечи твори цјелину, или да период завршава складним тактом“ (Симеон 1969).

у којему постоји склад између садржаја с једне стране, и ријечи и реченица с друге, и у којему су у међусобном складу поједини дијелови реченице и поједине реченице [...] Да се постигне складност, треба сам начин изражавања, тј, стил, да буде искрен и истинит израз душевног стања и расположења аутора, те да чини чврсту и органичку свезу између човјека и предмета, унутарњости и вањштине писца и његове ријечи“. Употреба речи ‘склад’ и у дефиницији, чини ову потпуно неинформативном што се тиче суштине ‘склада’. Али сазнајемо да се овај – можда као некаква ‘сагласност’, ‘толеранција’, ‘компатибилност’ или бар ‘кореспондентност’, успоставља између елемената знака према Де Сосировој интерпретацији (између ознаке и означеног садржаја), као и између делова сложене знаковне структуре (или система?); и што је још важније: између знаковне структуре и оних који се њоме служе као средством.

в) У широј употреби реч ‘склад’ значи: ‘правилна распоређеност, равномеран распоред делова неке целине’, или пак ‘одговарајући однос, сразмера’, ‘сагласност, подударност’, ‘мелодичност, милозвучност, благогласност’, ‘добро слагање, усклађеност (боја, нијанси)’ (рмс 1967–1976). Усклађености по дубини у овим дефиницијама не налазимо као у стручним. Изгледа да стручне дефиниције обухватају и стари термин ‘прикладност’⁶. Ми ћемо задржати термилошки смисао ове речи, и говорити о ‘композицијском’, на једном крају лествице, и ‘значањском’

карактеру ‘склада’, на другом. Тиме смо, дакле, обухватили оба медија у којима је ознаковљење могуће: то је на једној страни конкретна структура – израз, текст и сл., – а на другој то је систем језичких јединица. То је затим план ‘хоризонталних’ односа, на једном подручју њихова посматрања, – као и ‘вертикални’, на другом.

4. Ако се сложимо са већином проучавалаца да однос оних који се знаковима служе једног према другоме и према знаковима – није предмет стилских проучавања уколико се не огледа у самој знаковној структури и не испољава у њој као стилска вредност, онда се инхерентна и атерентна стилска својства изједначају по знаковном статусу (а остаје им разлика само по пореклу и начину ‘индикације’ вредности). Као и дистинктивна лингвистичка својства, и стилска се обележја, рекосмо, испољавају двојачко: у структури појединачног знака, и у знаковном систему. С тим је у вези могуће распоредити истраживања на два основна плана. (а) *Стилистика конкретних знаковних форми* – или *структурна стилистика* – за предмет има стилска обележја тих форми и начин њихова испољавања. (б) *Нормативна стилистика* бави се стилским обележјима јединица у систему, као и начин стилске организације система. (в) Општа начела и стилске особености које подједнако вреде за структуру и систем, упутно је издвојити и проучавати у оквирима *ојшће стилистике*.

6) Код Симеона ‘прикладност’ не фигурира као посебан термин, иако га чак има и у класичним реторичким приручницима. Квинтилијан на њ упућује кратком напоменом да „већина аутора [...] прикладност, која је такође важан фактор, подређује љепоту“ (Квинтилијан 1985: 69).

summary

Σ On Stylistic Value

The paper argues that stylistic value is the sign value of material or abstract facts which can perform the efficiency function, in isolation from other functions – both symbolic and non-symbolic – or in combinations with them. The stylistic status of these values is the most evident when they are present in the structure of the sign, but do not perform the distinctive, i.e. distinguishing function, enabling the “functional” differentiation of one sound structure from another one.

As a result, the stylistic value contributes to the isolation of facts from the surrounding context, or to their highlighting: to the efficiency of the entity or the set it belongs to. We can conclude there is a certain fundamental feature of sign structures which generates stylistic values, and connects them into an integral web of correlations, and which can be taken as a theoretical goal in the description, classification and assessment of these values, i.e. clarity.

35

Литература:

- Aristotel 1987: **Aristotel**. Retorika. – Beograd: Nezavisna izdanja.
- Белић 1958: **Белић, Александар**. О језичкој природи и језичком развоју I. – Београд: САНУ.
- Виноградов 1950: **Виноградов, Виктор**. Вопросы синтаксиса русског језика. In: Вопросы синтаксиса современного русског језика. – Москва.
- Зиндер 1979: **Зиндер, Л. В.** Общая фонетика. – Москва.
- Квintилијан 1985: **Квintилијан, М. Fabije**. Obrazovanje govornika. – Sarajevo: Masleša.
- Кристал 1988: **Кристал, Дејвид**. Енциклопедијски речник модерне лингвистике. – Београд: Нолит.
- Maretić 1931: **Maretić, Томо**. Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika. – Zagreb: Obnova.
- РКТ 1992: Речник књижевних термина. – Београд: Институт за теорију књижевности.
- РМС 1967–1976: Речник српскохрватског књижевног језика. – Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска.
- Серл 1991: **Серл, Џон**. Говорни чиновни. – Београд: Нолит.
- Simeon 1969: **Simeon, Rikard**. Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva. – Zagreb: Matica hrvatska.
- Симић 2001: **Симић, Радоје**. Општа стилистика. Београд: ндсј. – Јасен.
- Сосир 1966: **Сосир, де Фердинанд**. Општа лингвистика. – Београд: Нолит.
- Šešić 1963: **Šešić, Bogdan**. Logika. – Beograd: Naučna Knjiga.
- Щерба 1955: **Щерба, Л. В.** Фонетика француског језика. – Москва.